

Adriatic Euroregion - Welfare Commission

Radionica 1

Development and social inclusion: promotion of European welfare -

Moderatorica: Rossella Ibba (Social Policies Unit, Forlì Municipality) - 13. svibnja 2010.

Moderatorica dr. ROSSELLA IBBA (RI) (u nastavku teksta "moderatorica") –odgovorna za politike socijalnih pitanja Općune Forlì- otvara radionicu

Moderatorica predlaže da rad započne razmjenom iskustava između prisutnih, naglašavajući ona pomažu u određivanju djelovanja i sadržaja zajedničkog interesa.

Ističe da tematika welfare state je zajednička polazišna točka te spominje teme prikazane u uvodnom listu radionice: "Učinak globalne krize na ekonomski sustav i na sustave socijalne zaštite mogao bi predstaviti priliku za preispitivanje dobrog odnosa između ekonomskog razvoja i welfare sustava, mijenjajući potpuno konsolidiranu paradigmu: od welfarea koji velikim dijelom kompenzira neuravnoteženosti nastale od samog razvoja, do welfarea motora razvoja koji će biti u stanju ispitati i tražiti faktore ekonomskog razvoja radi ponovne uspostave ravnoteže isključivo kvantitativnog rasta"

Moderatorica također naglašava da se welfare treba smatrati i kao razmjena odnosa. Dodaje da ekonomski i socijalni razvoj ovise od sposobnosti osoba i poduzeća da koriste resurse sukladno načelu održivosti te naglašava važnost analiziranja resursa sustava radi stvaranja profila zajednice. Nada se također zalaganju radi stvaranja zajedničkog pristupa.

SANTARELLI (Odgovorna za Socijalne europske fondove - FSE - Regije Marche) naglašava važnost određivanja razlike između logike suradnje i natjecateljske logike.

Govori također o važnosti preispitivanja odnosa između javnog i privatnog, s posebnom pažnjom na temama socijalne inkluzije i aktivnog sudjelovanja kategorija u nepovoljnom položaju vezano za poslovni svijet. Po Santarellinom mišljenju to bi iziskivalo određivanje novih instrumenata dodajući da se u Regiji Marche djelomično radi u tom pravcu.

ROBERTA DALL'OLIO (Odgovorna za Međunarodne poslove, Ervet) naglašava važnost socijalne ekonomije za lokalni i regionalni razvoj.

Dodaje također da je važno vrednovati pojedinca te funkciju koju obavlja treći sektor.

Moderatorica nakon govora prisutnih predlaže neka pitanja o odnosu između javnog i privatnog. Obavještava prisutne da vođenje socijalnih usluga u Italiji je zasićeno jer se zahtjeva veće pružanje tih usluga a resursi su uvijek isti. Ova je situacija, dodaje, još teža u privatnom socijalnom sektoru.

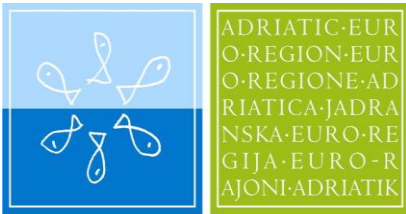
LUCA VALLI - CISE (Centar za inovaciju i ekonomski razvoj, Posebno poduzeće CdC-a iz Forlija-Cesene)

LC ističe važnost socijalne odgovornosti u globalnom tržištu gdje se od poduzeća traži suočavanje sa sve složenijim problemima i sve većom proizvodnjom.

LC podsjeća da je njegova ustanova u zadnje vrijeme izradila sustav etičkih oznaka za mala poduzeća. Dodaje potrebu za novim pristupom i primjenom sustava garancije.

Ovaj je znak, po mišljenju LC-a stvoren namjerno radi dokazivanja i objavljivanja truda poduzeća, a djeluje bez preporuke.

Moderatorica ovdje pojašnjava još neke činjenice proizašle tijekom rasprave.

Posebice govori da se održivost sastoji od tri elementa: (i) ekonomska komponenta, (ii) Komponenta okoline, (iii) jednakost u pristupanju uslugama i rad.

Dodaje također da tko radi u sklopu socijalnih službi ima obavezu pitati se da li radi na primjeren i održiv način. Naglašava važnost tematike socijalne ranjivosti u područjima te siromaštvo vezano za životne cikluse.

GYORGYOS LYCHNOS (Savjetnik za europske projekte i turizam – Prefektura Thesprotia) naglašava važnost odnosa između slobodne trgovine i welfarea te o važnosti da se tim odnosom upravlja na plodonosan način.

CLAUDIA CASTELLUCCI (Odgovorna za međunarodne projekte te društvenu obnovu - Općina Forlì)

Govori o temama vezanim za upravljanje i naglašava da su sredstva namijenjena pitanjima welfarea prepuna zahtjeva koji proizlaze iz sve većeg broja ugroženih slojeva populacije. Claudia podsjeća da su teme ekonomske održivosti i ekonomskog razvoja krucijalne za cijelo jadransko područje.

BORAS SREČKO (Hercegovačko-Neretvanski kanton, odgovoran za zdravstvo, rad i socijalna pitanja - Mostar) naglašava važnost utvrđivanja modela benchmarkinga u socijalno područje koji mogu biti korisni u određivanju konkretnih prijedloga.

PREDSTAVNIK ALBANIJE slaže se s mišljenjem bosanskog kolege naglasivši da je upravo program IPA koristan u tom smislu.

BERTOZZI LORETTA (Služba za europske politike i međunarodne odnose) naglašava važnost postavljanja pojedinca u središte programiranja te potrebu izbjegavanja planiranja posebnih i preciznih zahvata, već je potrebno usmjeriti djelovanje prema integriranom a ne samo sektorskom programiranju. S tim u vezi uzima za primjer integriranog planiranja socijalne planove područja koji spajaju višesektorsko programiranje s dobrim lokalnim razvojem.

DANIELE ALNI (Presidente Ervet) govori o welfareu kao motoru razvoja. Naglašava da welfare, onakav kakav se percipirao i koncipirao u prošlosti na europskoj razini nije više održiv; u kontekstu ove krize dodaje nužnost ponovnog razmatranja politike welfarea u pogledu ekonomske održivosti.

FRANCESCA RAGAZZINI (Služba programiranja i razvoja sustava socijalnih službi) naglašava sadašnju i buduću važnost razmjene pozitivnih praksa radi zajedničkog rasta.

KRISTINA TANGER (Predstavnic Euroregije – Pula) naglašava da je ovo prvi put da se govori unutar Euroregije o tim temama te da su one dobar temelj za buduće programiranje.

Moderatorica zahvaljuje svima na sudjelovanju te uzima obavezu izlaganja zaključaka radionice na sutrašnjoj plenarnoj sjednici.

Giuseppe Silvestris, kao moderator ovog odjela otvara sastanak, naglašavajući neke teme proizašle tijekom plenarne sjednice:

- Izuzetna kompleksnost europskog welfare sustava
- Potreba prelaska od utvrđivanja projekata k utvrđivanju strategija

Predstavnica Službe socijalnih pitanja Regije Emilia Romagna – **Cinzia Ioppi** – podsjeća da je ovu komisiju željela i podupirala Regija Emilia Romagna, tvrdeći da takve politike trebaju biti temelj za ekonomski razvoj područja. Objašnjava da je namjera Regije doprinijeti, putem ove komisije, stvaranju zajedničkih strategija welfarea na tom području.

Pročelnik za međunarodne odnose Općine Forli **Patrick Leech**, navodeći iskustvo u suradnji stečeno godinama, potvrđuje da zapadni Balkan predstavlja područje interesa za Općinu. Obavještava prisutne da Općina trenutno radi na pisanju Sporazuma o Okvirnom programu za Balkan, procesu koordinacije i dobivanja zajedničkog mišljenja drugih jedinica lokalne samouprave: u tom dokumentu pokušava odrediti njihove uloge na temelju godinama stečnog iskustva na tom području. Tvrdi da Općina pokušava proširiti pojam welfarea, imajući u vidu da trenutno u pokrajini Forli 10% stanovništva koje ovdje živi dolazi iz zemalja koje ne pripadaju Europskoj Uniji što naravno utječe i na politike welfarea.

Predstavnica Ministarstva zdravstva i socijalne zaštite Hercegovačkog kantona **Dijana Koprivica**, govori da su strategije njenog kantona usmjerene više na politike welfarea a ne na politike "workfarea". Slaže se u potpunosti s tim zadnjim modelom te s djelovanjem putem socijalne inkluzije, kohezije. Tvrdi međutim da je do danas malo toga učinjeno u tom smislu.

Giuseppe Silvestris, u svojstvu moderatora usmjerava diskusiju na sljedeća pitanja:

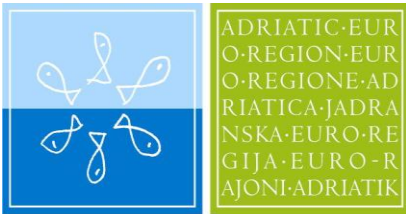
- Koje modele koristiti? Kako stvoriti strategiju vodeći računa da "Empowerment" s jedne strane pomaže u postizanju jednog cilja a s druge postaje točka spajanja jednog modela?

Predstavnik AICON-a – Centar za Studije Sveučilišta u Bologni – **Paolo Venturi** – obavještava sudionike da njegova ustanova vrši pripreme za društveni kapital. Drugi vid o kojem treba voditi računa je također kako treći sektor promiče i stvara socijalnu inkluziju. Ovaj zadnji vid je detaljnije analiziran i razmatran u projektu nazvanom "CIRCLE", kandidiranom u sklopu programa IPA Adriatico. Na kraju ističe da po današnjem viđenju ekonomska dimenzija nije vezana za onu socijalnu: iz tog razloga potrebno je početi razmišljati o "empowermentu" kao sredstvu za stvaranje različitog modela razvoja.

Giuseppe Silvestris u svom izlaganju nastoji sintetizirati i usmjeriti raspravu na sljedeća pitanja:

- Kako usmjeriti instrumente naobrazbe prema socijalnoj koheziji?
- Kako nova tehnološka sredstva mogu podržati socijalne službe?
- Potrebu za stvaranjem empowerment sustava? Koje modele koristiti?

Po njegovom mišljenju prije stvaranja empowerment sustava treba izraditi sustav vrijednosti, kulture i vizije. Empowerment osoba za socijalnu inkluziju mora biti shvaćeno kao sredstvo koje vodi k emancipaciji osoba, sposobnosti djelovanja i aktivnosti.

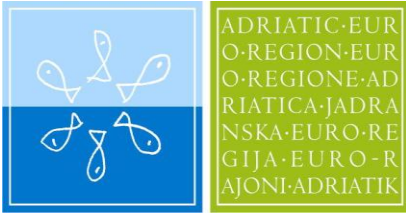

Predstavnica Službe za naobrazbu Regije Emilia Romagna – **Agostina Rossi** – govori o iskustvu Regije Emilia Romagna u sklopu dvaju projekata naobrazbe. Obavještava prisutne da je prvi projekt nazvan *“Pane e Internet”* (*“Kruh i internet”*) imao za cilj smanjiti razliku digitalnog znanja građana, posebno za kategorije osoba koje ne znaju još koristiti internet, kao npr. kućanice i doseljnici, s prebivalištem u gradovima centrima pokrajina. Podsjeća da su rezultati dobiveni pomoću tog projekta bili vrlo pozitivni te da regija razmatra mogućnost da ga proširi uključujući treći sektor, sindikate, itd. Po njenim riječima trenutno je u tijeku potpisivanje Sporazuma o suradnji s nekim udrugama a uskoro bi sporazum trebao potpisati i Predsjednik Regije. Drugi projekt nazvan *“Nonni e Internet”* (*“Bake, djedovi i internet”*) je slijedio jedan utvrđeni europski model, odnosno naobrazbu treće dobi (baka i djedova), pomoću novih generacija (unuka). Ovaj je projekt važan jer danas biti isključen iz interneta znači biti isključen iz društvenog svijeta.

Rukovoditelj Službe za naobrazbu Regije Molise – **Vincenzo Rossi** – govori o iskustvima Regije Molise u tom sektoru. Tvrdi da je Regija Molise nastojala iskoristiti krizu kao faktor za pokretanje regionalnog sustava naobrazbe, prilagođavajući obrazovni sustav potrebama radnika. Na taj se način nastojalo pomoći građaninu, ne samo ekonomski, već i obrazovanjem za budućnost, koristeći program *“Lifelong Learning”*. Iz tog gledišta izrađen je projekt nazvan *“Welfare to work”*, kojim se nastojalo razgovarati s poduzećima da bi se shvatilo koju vrstu naobrazbe trebaju radnici s obzirom da su u tom trenutku nezaposleni. Ovaj je projekt težio ka izradi modela koji bi vodili računa o potrebama osoba, odnosno nuditi naobrazbu koja prati određenu logiku. Po njegovom mišljenju važno je razlikovati ustanove za nazobrazbu po temama ili sektoru, umjesto da postoje ustanove koje nude potpune usluge bez da se razlikuju jedna od druge.

Predstavnica Hercegovačkog kantona – **Dijana Koprivica** ističe da je njen Kanton među onima koji su pretrpjeli najveće štete tijekom rata u Bosni i Hercegovini. Naglašava da je sustav socijalne skrbi neadekvatan te da je razina financijske potpore od strane Države vrlo niska. Država pruža mjesečnu socijalnu skrb od otprilike 15 Eura a namjenjena je uglavnom starijim osobama, ratnim povratnicima i obiteljima ratnih stradalnika. Obavještava sudionike o projektu predstavljenom u sklopu programa IPA Adriatico, koji se odnosi na ponovno pokretanje centra za invalidne osobe te organizaciju 3 radionica za naobrazbu zidara, obrtnika koji rade sa glinom, uzgajatelja staklenika i organske hrane. Izražava nadu da će ova komisija, putem iskustva sudionika, biti u stanju pomoći njenoj zemlji.

Predstavnica Regije Emilia Romagna, Služba za socijalnu politiku - **Serenella Sandri** – govori o regionalnom iskustvu vezano za razne projekte koji podupiru subjekte kojima prijeti socijalno isključenje. Tvrdi da ovim osobama prijeti opasnost od ostajanja van tržišta rada zbog rastućih prohtjeva. Po njenom mišljenju važno je pronaći rješenje raznih problematika programiranjem fleksibilnih a ne autoreferencijalnih zahvata. U tom smislu, važan instrument su planovi kotra kojima se nastoji raditi na ciljanoj grupi i području na sinergijski način, nastojeći koristiti na najbolji mogući način raspoložive resurse. Primjena socijalne ekonomije je vrlo razvijena u Regiji Emilia Romagna. Socijalna ekonomija postaje važan faktor za one subjekte koji ne mogu pristupiti tržištu rada. Govori o iskustvu regije u jednom projektu razvijenom unutar kaznenih ustanova koji je pokušavao koristiti zatvorenike u sektoru zbrinjavanja otpada. U sklopu tog projekta stvoreno je poduzeće unutar kaznenih institucija te su zatvorenici dobili adekvatnu naobrazbu.

Predstavnik AICON-a – Studijskog centra Sveučilišta u Bologni – **Paolo Venturi** – govori o potrebi uključivanja civilnog društva u taj proces. Tvrdi da je glavni nedostatak našeg društva onaj vezan za odnose a ne onaj ekonomskog karaktera. U tom pogledu dodaje da nije važno samo pružati uslugu ljudima, već i način na koji se to odvija.

Zaključci:

Giuseppe Silvestris, u svojstvu moderatora izlaže glavne rezultate ovog sastanka.

Tijekom sastanka proizašle su sljedeće problematike:

- Povećanje političke složenosti kako zbog nedavne krize, tako i zbog trenutnog stanja europske privrede,
- hitnoća vezana za nove potrebe i nove slojeve korisnika
- potražnja za zajedničkim modelom welfarea koji bi prevazišao diobu između efikasnosti tržišta i solidarističke države čije bi obilježje bilo sudjelovanje civilnog društva u procese stvaranja odgovora,
- osoba u središtu pažnje

Iz tih razmatranja dolazi se do pitanja:

Pred različitim institucionalnim procesima regija koje su dio Jadranske makroregije, specifičnih potreba i perspektiva razvoja, na koji način odrediti zajednički pristup jačanju i razvoju sposobnosti koji bi u prvom pogledu znao iskoristiti ono što je već prisutno i zajedničko?

Na temelju toga, grupa utvrđuje sljedeće razine rada:

1. razina: zajednička kultura welfarea

Žarište: zajedničke vrijednosti, vizija (vezano također za naobrazbu), zajedničko izražavanje, strategije

Na koga se odnosi: na institucije, na subjekte civilnog društva

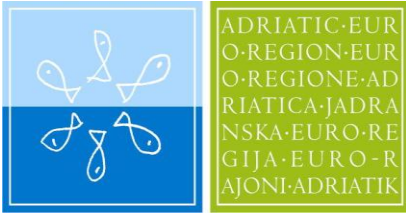
Što stvara: modele upravljanja, znanja i različite kulture čimbenika, odnosno socijalni kapital područja.

2. razina: jedna strategija za razvoj znanja

Žarište: gdje su izvori i mjesta znanja (znanje, praksa, sposobnost)

Postupci:

- utvrđivanje i vrednovanje već prisutnog znanja na lokalnoj i regionalnoj razini
- formaliziranje znanja i ponovljivost na lokalnoj razini
- razvoj strategija kolektivnog učenja putem:
  - ne samo prijenosa pozitivne prakse nego i ODREĐIVANJEM ZAJEDNIČKIH PRAKSA

- stvaranja lokalnih i međuregionalnih mreža

3. razina: utvrđivanje različitih načina nastupanja

Žarište: usmjereno na ljude (people centred)

Pristup zahvatima: pospješiti prijelaz od običnih korisnika do aktivnog sudjelovanja u stvaranju razvojnih procesa

Strateški dijelovi zahvata:

Ne samo tehnička znanja, već:

- razvoj veće svijesti o ulozi socijalnih čimbenika;
- razvoj odnosa;
- rast individualne i kolektivne odgovornosti (vezano i za poduzeća);
- reciprocitet u procesima integracije među čimbenicima

Financiranje i resursi: zajedničko utvrđivanje strateških projekata u čijem će žarištu biti razvoj znanja, aktivno uključene tehničkih institucionalnih i socijalnih struktura: sveučilišta, naobrazba, istraživanje

Glavni preduvjet je da vodstvo iskaže veliko zalaganje za:

- Linije razvoja i željene promjene u odnosu na potrebe i hijerarhije ciljeva
- Zajedničko lobiranje pri EU
- Zajedničko projektiranje zahvata

Radionica 3
Group Urban quality and welfare Community -
Koordinator : Arch. Claudia Mazzoli - 13. svibnja 2010.

Sudionici: Albansko ministarstvo integracija, ACER Forli (dott. Capitani) AICON (dott. Marzocchi), Regija Emilia-Romagna (dott.ssa Leoni, Arch. Zanirato).

Nakon kratkog predstavljanja sudionika, sudionici radionice su govorili o svim problemima i potrebama s kojima se treba suočiti kad je riječ o urbanoj kvaliteti i socijalnim pitanjima.

Kao polazna točka radionice izvršen je uvod u pojam *“dobrobiti i kvalitete života pojedinaca”* nadovezujući se na *“Povelju OTTAWA za unapređenje zdravlja - 21.11.1986. ”* (vidi izvod u pravitku).

Posebno su istaknuti uvjeti koji su kao osnovni resursi potrebni za zdravlje, odnosno:

- mir,
- stanovanje,
- naobrazba,
- hrana,
- primanja,
- stabilna privreda,
- održivi resursi,
- socijalna pravda i jednakost.

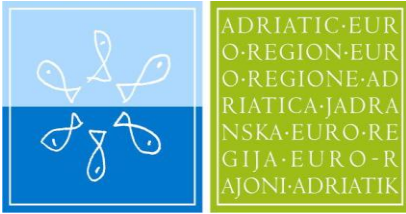
Spominjanje tih uvjeta je potrebno zato što zdravlje nije isključiva odgovornost zdravstvenog sektora, već nadilazi životne stilove i cilja na dobrobit osobe ili grupe koja mora biti u stanju prepoznati i ostvariti svoje želje, zadovoljiti vlastite potrebe, promijeniti okolinu ili suočiti se s njom kako bi postigao osjećaj potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja.

Nakon uvoda svaki se sudionik ukratko predstavio, naveo vlastito gledište na tu temu, situaciju u umjetnosti ili situaciju prikazane zemlje. Rasprava je usmjerena na stručnu razinu i bila je izuzetno korisna za pronalaženje zajedničkih elemenata o kojima poslije konstruktivno raspravljati radi stvaranja strateškog i projektnog plana.

Polazeći od pretpostavke da je mir osnovni uvjet za svaku politiku, glavne “potrebe” i “pitanja” proizašli iz razgovora, podjeljeni su u teme koje obuhvaćaju zajedničko i poprečno djelovanje, raspravljane i na drugim radionicama 1 i 2 kao na primjer:

- pronalaženje zajedničkog jezika u pogledu društvenih djelatnosti,
- imati zajedničku kulturu,
- izgraditi integrirano planiranje te organiziranu edukaciju i informaciju,
- stvoriti jedinstven informatički sustav te motrilište

U nastavku slijedi popis tema prema kojima su prikazane glavne potrebe i uočeni problemi:

1) područje

- Potreba za ažuriranjem instrumenata planiranja u vezi s kontekstom i zbiljom;
- Potreba za nacionalnim Master Planom;
- Ažurniji i obuhvatniji Prostorni planovi;
- Nedostatak površina za izgradnju zgrada u odnosu na potrebe vezano za potrebu ne korištenja dodatnog tla;
- U projektiranju, imati u vidu veličinu područja obuhvaćenih zemalja;
- Mogućnost udobnih i čestih poveznica između kuće i posla;
- Planirati vodeći računa o području, resursima, eko-sustavima. Potrebno je voditi računa o tome da pojedinci imaju potrebu za jelom kako bi preživjeli pa stoga je nužno da cijene hrane budu održive;

2) područje izgradnje

- Sigurnost u izgradnji (širenje i primjena dobrih tehničkih pravila izgradnje);
- Kultura i edukacija subjekata koji se bave procesom projektiranja;
- Prevažilaženje arhitektonskih barijera kako u javnom tako i u privatnom smislu u odnosu na sve subjekte (starije ljude, djecu, osobe u invalidskim kolicima, hendikepirane osobe i privremene invalide);
- Potreba uvođenja planiranja u praksu;
- Potreba za stručnjacima u socijalnim službama koji bi radili zajedno s tehničkim stručnjacima;
- Urbanističko izjednačavanje kao pozitivna praksa radi odvratanja od privatnog interesa u korist javnog interesa;
- Agencije za društveno stanovanje moraju imati na umu sve potrebe u projektnom procesu (sigurnost, blagostanje, energetska ušteda, korištenje, itd.);

3) edukacijska i informatička oblast

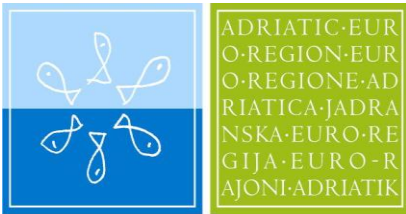
- Potreba za tehničarima i suradnicima koji mogu prenijeti iskustvo i profesionalnost na zemlje kojima je to potrebno;
- Nedostatak u planiranju znanja, profesionalnosti i financiranju;
- Znati analizirati podatke (nedostatak podataka, potreba za motrilištem i prijenos iskustava o tome kako treba poslovati jedno motrilište o potrebama stambenih politika);
- Potreba sredstava za provjeru potreba stanovništva (Motrilište);

4) pravno-administrativna oblast

- Propisi postoje ali se ne primjenjuju;
- Sudjelovanje kao temeljno sredstvo za uključivanje osoba u izbore i politiku;
- Potreba za jedinstvenim rječnikom (isti način izražavanja);
- Potreba za pokretanjem procedura kontrole (*ne "u dobroj namjeri"*) radi jamčenja ostvarenog;
- Dobro iskustvo u ugovorima kojima je cilj poboljšanje života u četvrtima – "Best practices" za podijeliti s drugima;
- Poteškoće u programiranju "*pravila*" na području (urbanističko planiranje) u odnosu na socijalne politike.

5) ekonomsko-socijalna oblast

- Izgradnja stanova po povoljnijim cijenama ovisi od visine plaća osoba. Potrebna je politika koja će voditi računa ne samo o društvenim slojevima koji imaju nisku zaradu, već i onim

slojevima koji imaju srednje/nisku zaradu (tzv. sivi slojevi). Zašto za njih nema pogodnosti?

- Raseljavanje povijesnih jezgri;
- Nestajanje malih dućana te obtnih djelatnosti iz susjedstva;
- Velika potreba za stanovima za najam po povoljnim cijenama;
- Nedostatak kreditiranja (mogućnost dobivanja likvidnosti za ostvarivanje novih građevinskih zahvata izgradnje stanova po povoljnijim cijenama, npr. putem ustupanja od javne imovine);
- Više "Social-housing" velika potreba za javnom izgradnjom za slabije društvene slojeve;
- Poticanje prenamjene područja kako se ne bi koristila dodatna područja;
- Kako iskoristiti mnogobrojne slobodne stanove prisutne na području i na tržištu;
- Problem "KUĆA" nije marginalan u odnosu na "blagostanje pojedinca";
- Stvoriti povoljne uvjete za ekonomski razvoj gradova znači jamčiti zaradu onome koji ovdje živi pa prema tome i usluge;
- Poboljšanje kvalitete života znači također proučavati sustav mobilnosti grada koji bi dao više prostora osobama a ne sredstvima;
- Sigurnost gradova - mogućnost življenja u tim gradovima i sigurno korištenje javnih površina.

Za kraj susreta stavljen je naglasak na važan pojam: **osoba mora biti u centru svih politika, a njeno blagostanje, imajući u vidu okolini u kojoj živi, mora biti polazište i glavni cilj svih politika.**

PRIVITAK

Iz Povelje Ottawa za unapređenje zdravlja - 21. studenoga 1986. -

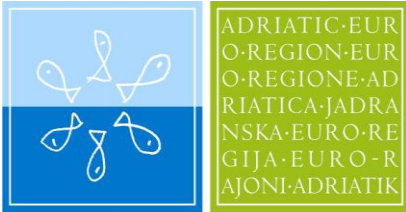
Unapređenje zdravlja je proces koji omogućuje ljudima veću kontrolu nad svojim zdravljem te poboljšanje svoga zdravlja. Da bi dosegli stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, pojedinac ili grupa moraju biti u mogućnosti prepoznati i uvidjeti svoje težnje, zadovoljiti potrebe, te mijenjati ili se nositi s okolinom. Zdravlje je stoga snaga u svakodnevnom životu, a ne svrha života. **Zdravlje je pozitivan pojam koji naglašava društvene i osobne snage, kao i fizičke sposobnosti.** Zato unapređenje zdravlja nije samo odgovornost zdravstvenog sektora, već putem zdravog načina života vodi do blagostanja.

Preduvjeti za zdravlje

Temeljni uvjeti za zdravlje su mir, dom, obrazovanje, hrana, prihodi, stabilni eko-sustav, održivi resursi, socijalna pravda i jednakost. Poboljšanje zdravlja zahtijeva osiguranje ovih osnovnih preduvjeta.

Zalagati se za zdravlje

Dobro zdravlje je glavni izvor društvenog, ekonomskog i osobnog razvitka, važna dimenzija kvalitete života. Politički, ekonomski, društveni, kulturni, okolišni, biološki, kao i čimbenici

ponašanja, mogu pomagati zdravlju ili mu štetiti. Cilj akcije unapređenja zdravlja je učiniti te čimbenike povoljnim putem zalaganja za zdravlje.

Omogućiti

U žarištu ideje unapređenja zdravlja je postizanje jednakosti u zdravlju. Akcija unapređenja zdravlja nastoji smanjiti postojeće razlike u zdravlju te osigurati jednake mogućnosti i sredstva kako bi se svima omogućilo da u potpunosti razviju svoj zdravstveni potencijal. To obuhvaća **osiguranje čvrstih temelja okoline koja podržava zdravlje**, pristupa informacijama, formiranja životnih vještina i mogućnosti izbora zdravog načina života. Ljudi ne mogu doseći svoj puni zdravstveni potencijal ako nisu u mogućnosti preuzeti kontrolu nad onim što određuje njihovo zdravlje. To se mora primijeniti jednako i na žene i na muškarce.

Posredovati

Preduvjeti za zdravlje i budućnost zdravlja ne mogu se osigurati samo putem zdravstvenog sektora. Još je važnije da **unapređenje zdravlja traži koordiniranu akciju svih sudionika: vlade, zdravstvenih i drugih društvenih i ekonomskih djelatnosti, nevladinih i dobrovoljnih organizacija, lokalnih vlasti, industrije i javnih medija**. Svatko i svugdje treba biti uključen: pojedinci, obitelj i zajednica. Strukovna i društvena udruženja te zdravstveni djelatnici imaju najveću odgovornost da u potrazi za zdravljem posreduju između različitih interesa u društvu. Strategije i programi unapređenja zdravlja trebaju biti prilagođeni lokalnim potrebama i mogućnostima pojedinih zemalja i regija kako bi se uzeli u obzir različiti društveni, kulturni i ekonomski sustavi.

PREDANOST IDEJI UNAPREĐENJA ZDRAVLJA

Sudionici ove konferencije obećaju da će:

- **izići na poprište društvene politike** zdravlja te da će zagovarati jasnu politiku lojalnosti zdravlju i jednakosti u svim sektorima;
- djelovati **protiv pritiska da se stvaraju štetni proizvodi**, iscrpljuju prirodna bogatstva, stvaraju nezdravi životni uvjeti i sredine, kao i loša prehrana te da će usmjeriti pažnju na javnozdravstvena pitanja, kao što su zagađenje okoliša, rizici na poslu, stanovanje i naseljavanje;
- prihvatiti čovjeka (društvo) kao glavni izvor zdravlja; da će mu pomagati i osposobljavati ga financijski i na druge načine kako bi mogao održavati sebe, svoju obitelj i prijatelje zdravima, te da će prihvatiti odlučujući glas zajednice u pitanjima vlastitog zdravlja, životnih uvjeta i blagostanja;
- preusmjeriti zdravstvene službe i njihova sredstva ka unapređenju zdravlja; da će dijeliti moć s drugim sektorima, drugim disciplinama i, što je najvažnije, sa samim ljudima;
- **prepoznati zdravlje i njegovo očuvanje kao najveću društvenu investiciju i izazov**; te da će se brinuti za sveukupna ekološka pitanja našeg načina života.

Konferencija se preporučuje svim onima kojih se to tiče, te da se u svojim obavezama udruže u jaki javnozdravstveni savez.